

PETI HRVATSKI SLAVISTIČKI KONGRES – RIJEKA, 7. – 10. RUJNA 2010.

U Rijeci je od 7. do 10. rujna 2010. u organizaciji Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci i Hrvatskog slavističkog odbora Hrvatskog filološkog društva održan V. hrvatski slavistički kongres. Riječkom su kongresu prethodili slavistički kongresi u Puli (1995), Osijeku (1999), Zadru (2002) i u Varaždinu (2006). Nakon otvorenja dodijeljene su nagrade Josipu Siliću (Nagrada *Stjepan Ivšić* jezikoslovnom kroatistu), Viktoru Žmegaču (Nagrada *Antun Barac* književnoznanstvenom teoretičaru i književnomu povjesničaru) te Istvánu Nyomárkayu (Nagrada *Vatroslav Jagić* inozemnomu slavistu). Prvoga su dana kongresa održana i plenarna izlaganja. Iva Lukežić (Filozofski fakultet u Rijeci) govorila je o hrvatskome jeziku u aktualnom lingvističkom i izvanjezičnom kontekstu, Ján Jankovič (Bratislava) govorio je o Nikoli Šubiću Zrinskome kao o zajedničkom slavenskom, odnosno i slovačkom i hrvatskom junaku, a Danijela Bačić-Karković (Filozofski fakultet u Rijeci) u izlaganju pod nazivom *Od dekonstrukcije do rekonstrukcije ili od Kamova do Fabrija i dalje* rezimirala je stavove književne historiografije i književne kritike o Janku Poliću Kamovu te postavila pitanje o utjecaju njegova stvaralaštva na književnu produkciju mlađih autora. Rad na znanstvenome skupu bio je organiziran u sedam paralelnih sekcija prema tematskim područjima: I. Hrvatskoglagoljska i paleoslavistička problematika, II.A Slavenski kontekst hrvatskoga jezika i II.B Slavenski kontekst hrvatske književnosti i kulture, III. Čakavska sastavnica hrvatskoga jezika, književnosti i kulture, IV. Kodificiranje i kultiviranje hrvatskoga jezika u XX. stoljeću, V. *Vi-soko* i *nisko* u hrvatskoj književnosti i kulturi, VI. Konstrukcija i de(kon)strukcija kanona te VII. Hrvatski jezik i književnost u nastavi. Radovi okupljeni u VI. sekciji bavili su se književnim stvaralaštvom Janka Polića Kamova u povodu 100. obljetnice autorove smrti. U radu kongresa sudjelovalo je oko 220 sudionika, najvećim dijelom izlagača iz Hrvatske te oko 60 stranih kroatista i slavista.

U ovom će se prikazu izvijestiti o radovima u VII. sekciji tematski usmjerenima na nastavu hrvatskoga jezika. Radove možemo podijeliti u dvije skupine: one koji problematiziraju nastavu hrvatskoga kao ma-

terinskoga jezika te one o nastavi hrvatskoga kao inojezičnoga. Prva je skupina okupila radove usmjerene na ranojezični razvoj, ali i nastavu na višim naobrazbenim stupnjevima osnovne te u srednjoj školi. Karol Vi-sinko (Filozofski fakultet u Rijeci) u svom je izlaganju obuhvatila pregled razina kompetencije čitanja kao i mogućnosti stjecanja čitateljske kompetencije u osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju. Jadranka Nemeth-Jajić (Filozofski fakultet u Splitu) bavila se raspravom kao metodom poticanja i razvijanja jezično-komunikacijske kompetencije učenika. Posebnu je pozornost autorica posvetila mogućnosti funkcionalnoga povezivanja nastave jezičnoga izražavanja i nastave hrvatskoga jezika i književnosti – opisani su neki metodički modeli i njihova primjena u nastavi na osnovnoškolskoj i srednjoškolskoj razini. Vlado Pandžić (Filozofski fakultet u Zagrebu) u izlaganju o televizijskom dramskom tekstu kao lingvometodičkom predlošku predstavio je rezultate istraživanja o zastupljenosti televizijskog dramskog teksta u nastavi hrvatskoga jezika. Istaknuto je kako je višegodišnje iskustvo služenja televizijskim dramskim tekstom u nastavi hrvatskoga jezika potvrdilo da se na taj način učinkovito razvijaju učeničke komunikacijske sposobnosti i umijeća, podiže kultura čitanja, slušanja i gledanja, poboljšava služenje standardnim jezikom te utječe na ukupno poučavanje i odgoj. Katarina Aladrović Slaviček (Učiteljski fakultet u Zagrebu) govorila je o zamjenicama u ranom diskursu usvajanja / učenja hrvatskoga jezika. Izlaganje je utemeljeno na istraživanju čiji je cilj bio ispitati čestotnost i točnost uporabe zamjenica u pisanim tekstovima u 4. razredu, 5. i 6. razredu te 7. i 8. razredu osnovne škole. Nastavom lektire u nižim razredima osnovne škole bavila su se tri rada. Irena Krumes Šimunović (Učiteljski fakultet u Osijeku) i Mirela Števančić Pavelić (OŠ Dragutina Tadijanovića, Slavonski Brod) mogućnost primjene korelacijsko-integracijskog pristupa u nastavi hrvatskoga jezika oprimirile su interpretacijom predloška *Kako je Potjeh tražio istinu* Ivane Brlić-Mažuranić. Marinko Lazzarich (Učiteljski fakultet u Rijeci) govorio je o načelu zavičajnosti i suvremenosti kao bitnu čimbeniku pri odabiru lektirnih naslova, a Ivana Milković i Smiljana Narančić Kovač (Učiteljski fakultet u Zagrebu) o problemskome pristupu u nastavi lektire kao postupku kojim se učenici postupno osposobljavaju za razumijevanje lektirnoga djela, a tek potom i za njegovu interpretaciju.

Mirjana Benjak i Marko Ljubešić (Sveučilište Jurja Dobrile u Puli) govorili su o Toni Perušku, utemeljitelju Pedagoške akademije u Puli i

autoru djela *Materinski jezik u obveznoj školi*, objavljenom u šest izdanja. Sanja Vrcić-Mataija i Vesna Grahovac-Pražić (Učiteljski fakultet u Rijeci) predstavile su nacrt ličke zavičajne čitanke. Dijalektologinja Emina Berbić Kolar (Učiteljski fakultet u Osijeku) u svome se radu bavila zastupljenosti slavenskoga dijalekta u nižim razredima osnovne škole. Jelena Vignjević i Vladimira Velički (Učiteljski fakultet u Zagrebu) istražile su zastupljenost narječja i načine njihova predstavljanja u jezičnim udžbenicima nižih razreda osnovne škole te upozorile na nedovoljnu zastupljenost takvih predložaka, ali i na još uvijek ponegdje prisutan depreciativan stav prema narječjima u udžbeničkoj literaturi. Đuro Blažeka (Učiteljski fakultet u Zagrebu) govorio je o potrebi osvješćivanja statusa standarda kao anorganskoga idioma u učenika usporedbom s varijantnosti mjesnih govora u kojima inačice supstoje upravo kao posljedica odsustva standardizacijskih procesa. Varijantnost je oprimjerio govorom Preloga. Tamara Turza-Bogdan (Učiteljski fakultet u Zagrebu) govorila je o školskoj recepciji umjetničkih tekstova napisanih na kajkavskom narječju. Predstavljeni su rezultati istraživanja provedena u nižim razredima osnovne škole u Osijeku i Čakovcu koji su pokazali kako između dviju skupina, bez obzira na njihovu pripadnost različitim govornim područjima (kajkavskom i štokavskom), recepcijski ne postoje značajne razlike. Istaknuta je i uska veza između uspješnosti recepcije i provedenih metodičkih postupaka.

U vrlo informativnu izlaganju Ante Bežen (Učiteljski fakultet u Zagrebu) govorio je o promjenama u hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu s obzirom na uvođenje obrazovnoga kurikula koji bi trebao zamijeniti sadašnji temeljni dokument – nastavni plan i program. Nastava hrvatskoga kao materinskoga jezika, ali i neki parametri kao što su trajanje obrazovanja, stanica nastavnoga predmeta uspoređeni su s podacima u nekim zemljama članicama Europske unije. Istaknute su i novosti – uvođenje obrazovnih ciklusa, izmjene u nastavnim područjima (umjesto početnoga čitanja i pisanja, jezika, književnosti, jezičnoga izražavanja i medijske kulture sada je riječ o jezičnim djelatnostima – čitanju, pisanju, slušanju i razumijevanju) te prevladavanje funkcionalno-komunikacijskog pristupa u 5. i 6. razredu osnovne škole.

Irena Vodopija i Lidija Bakota (Učiteljski fakultet u Osijeku) bavile su se hrvatskim kao udžbenim jezikom. Naime hrvatski se jezik sustavno uči u prvome redu u nastavi materinskoga jezika, ali i u nastavi ostalih školskih predmeta jer je hrvatski njihova komunikacijska osnovica,

pa je njime napisana i većina udžbenika (osim udžbenika stranoga jezika). Težište su u radu autorice stavile na udžbenike matematike i prirode i društva u nižim razredima osnovne škole. Marko Alerić (Filozofski fakultet u Zagrebu) i Tamara Gazdić-Alerić (Učiteljski fakultet u Zagrebu) govorili su o ispitivanju ovladanosti standardom kao sekundarnom jezičnom kompetencijom. Korpus istraživanja obuhvatio je objavljene ispite znanja, a cilj je istraživanja bio upozoriti na nedostatke u oblikovanju ispitnih materijala. Testiranje se u Hrvatskoj još nije u potpunosti izdvojilo u zasebno područje, pa je u izlaganju istaknuta potreba za dodatnim osposobljavanjem nastavnika za izradu ispitnih materijala.

Manji se broj radova bavio nastavom hrvatskoga kao drugog i stranog jezika. Sanda Lucija Udier (Filozofski fakultet u Zagrebu) prikazala je pristup obradi kategorije vremena u nastavi inojezičnog hrvatskog na različitim stupnjevima učenja. Marinela Aleksovski (Filozofski fakultet u Zagrebu) predstavila je neke nastavne aktivnosti i studentske projekte primijenjene u nastavi hrvatskoga kao drugog i stranog na naprednim stupnjevima učenja hrvatskoga jezika u Croaticumu – Centru za hrvatski kao drugi strani jezik na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Nataša Košuta (Filozofski fakultet u Rijeci) i Maša Plešković (Filozofski fakultet u Ljubljani) analizirale su kulturološke sadržaje u odabranim udžbenicima hrvatskoga kao drugog i stranog. Kulturološki sadržaji naime predstavljaju osnovu za razvijanje međukulturne kompetencije, što je jedan od temeljnih ciljeva nastave, pa to iziskuje i promišljanje o koncepciji te interpoliranju takvih sadržaja u udžbeničku literaturu. Vesna Požgaj Hadži, Maša Plešković i Tomislav Čužić (Filozofski fakultet u Ljubljani) analizirali su gramatičke sadržaje u gramatikama i udžbenicima hrvatskog kao drugog i stranog te prikazali zastupljene gramatičke sadržaje s obzirom na redoslijed, način njihova predstavljanja te povezanost zadataka s tekstovnim predlošcima. Maksim Karanfilovski (Filološki fakultet „Blaže Koneski“) organizaciju i zastupljenost lektorata makedonistike usporedio je s lektoratima kroatistike na stranim sveučilištima, a Alisa Mahmutovac Rakovac (Pedagoški fakultet u Zenici) govorila je o statusu i ulozi hrvatskoga jezika i književnosti u obrazovnim programima srednjoškolskih i visokoškolskih institucija u Bosni i Hercegovini. Autorica je pritom upozorila na nepodudarnost između statusa hrvatskoga jezika u dokumentima i njegove pojavnosti u obrazovnom sustavu. Rad sekcije, završen raspravom i zaključcima, u potpunosti je ispunio oče-

kivanja i potvrdio važnost redovita održavanja slavističkoga kongresa. U zaključcima je istaknuta potreba za terminološkim ujednačivanjem i konsolidacijom (primjerice jezična djelatnost/vještina). Kako organski idiomi predstavljaju primarnu jezičnu kompetenciju učenika, naglašena je i potreba dodatnog osposobljavanja nastavnika za posredovanje sadržaja na dijalektu osnivanjem zasebnih modula u programima na onim fakultetima koji se nalaze u središtu dijalektnih sredina. Kongres je zatvorila predsjednica Organizacijskoga odbora Marija Turk najavljujući zbornik radova u kojem će biti objavljena izlaganja sudionika V. hrvatskog slavističkog kongresa.